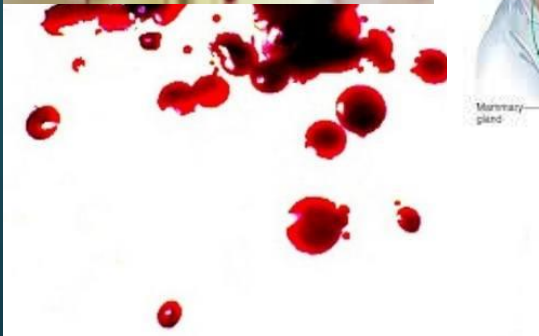
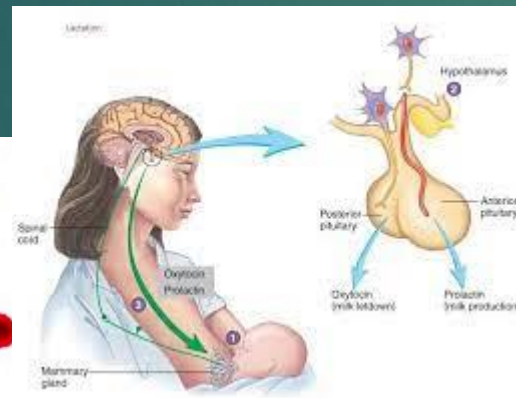
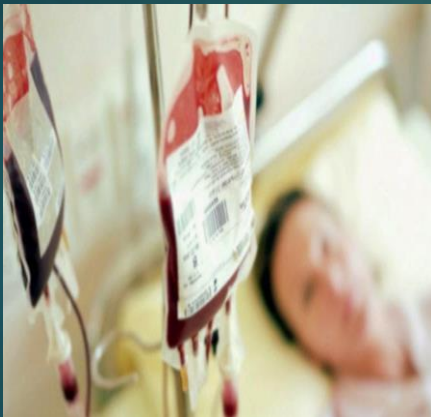

การพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนระยะหลังคลอด

สุนีย์ เนตรภิญโญ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Pretest <https://forms.gle/De5jfu1ZenvuGqox5>

1. ผู้ป่วยรายใดมีอาการแสดงของการตกเลือดแบบ Secondary PPH

ก หลังคลอด 6 ชั่วโมง มีอาการหน้ามืด คล้ามตุกนึ่ม มีเลือดออกทางช่องคลอด 600 CC

ข คลอดโดยเครื่องดูดสุญญากาศ หลังคลอด 18 ชั่วโมง BP 80/60 mmHg , P 132 BPM

ค หลังคลอด 2 สัปดาห์ ปวดท้องน้อยมาก น้ำคาวปลาชุ่มผ้าอนามัย 4 ผืน/วัน มีไข้ 38.2

องศาเซลเซียส

ง หลังคลอด 5 สัปดาห์ คล้ามตุกได้บริเวณ 2/4 เหนือหัวหน้าว ปวดท้องน้อย

Pretest

2. ข้อใดกล่าวถูกต้องสำหรับ Sheehan's syndrome

ก เกิดความผิดปกติของต่อมใต้สมองส่วนหน้า

ข ภาวะตัวเตี้ย แคระแกร็น

ค เกิดจากโครโมโซมเพศหญิงขาดไป 1 แท่ง

ง เต้านมมีขนาดเล็กลง อวัยวะสืบพันธุ์ฝ่อ ไม่มีประจำเดือน

Pretest

- 3.การป้องกันการติดเชื้อหลังคลอด ข้อใดมีความจำเป็นน้อยที่สุด
- ก ประเมินวัดสัญญาณชีพทุก 4 ชั่วโมง
 - ข แนะนำดูแลทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ที่ถูกวิธี
 - ค แยกตัวผู้ป่วยในห้องแยก แยกของใช้ต่างๆจากผู้อื่น
 - ง ให้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

Pretest

4. ข้อใดคือสาเหตุการเกิด Subinvolution ยกเว้น

ก การคลอดโดย Forceps extraction

ข มีเนื้องอกในมดลูก

ค มีการติดเชื้อในเยื่อหุ้มมดลูก

ง มดลูกคว่ำหน้ามากกว่าปกติ

Pretest

5. การพยาบาลข้อใดไม่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีการอักเสบของหลอดเลือดดำที่ขา
- ก ให้ยาแก้ปวด
 - ข ประคบด้วยความเย็น
 - ค ให้นอนพักยกขาสูง
 - ง หลีกเลี้ยงการนั่งไขว่ห้าง

PPH (Postpartum Hemorrhage)

01

- Late Postpartum Hemorrhage
- sheehan's syndrome

02

infection

03

Subinvolution

04

Phlebitis

การพยาบาลมารดาที่มี
ภาวะแทรกซ้อนระยะหลังคลอด

การพยาบาลมารดาที่มี
ภาวะแทรกซ้อนระยะหลังคลอด

06 Breast abscess

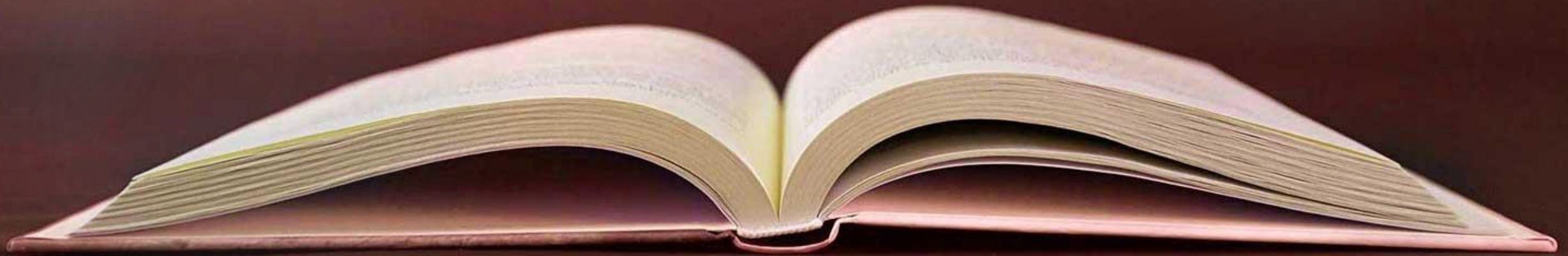
07 Postpartum depression

08 Postpartum psychosis

ความหมาย

การที่สตรีหลังคลอดมีเลือดออกหลังคลอดบุตรปกติทางช่องคลอดแล้ว ในปริมาณที่มากกว่า 500 มิลลิลิตรหรือร้อยละ 1 ของน้ำหนักร่างกายของสตรีหลังคลอดหรือมากกว่า 1,000 มิลลิลิตรในรายที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง

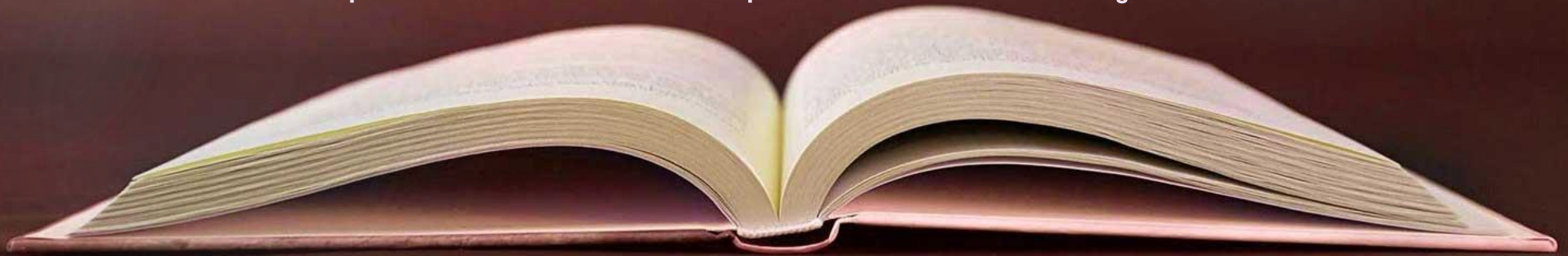

Postpartum Hemorrhage

สาเหตุของการตกเลือดหลังคลอดในระยะหลัง

1. เศษรกหรือเยื่อหุ้มเด็กค้าง
2. มดลูกเข้าอู่ช้า (subinvolution)
3. ภาวะติดเชื้ในโพรงมดลูก
4. เลือดออกจากแผลในช่องทางคลอด
5. สาเหตุอื่นๆ เช่น ครรภ์ไข่ปลาอุก เนื้องอกของตัวมดลูก

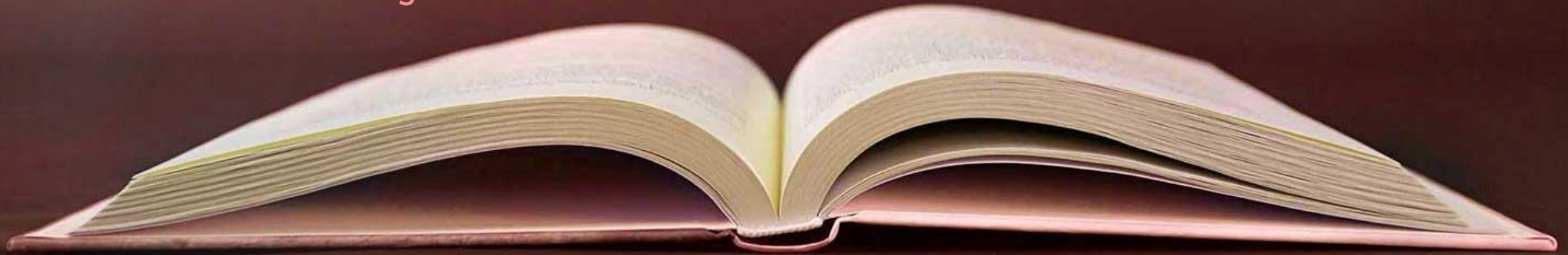

Postpartum Hemorrhage

การตกเลือดแบ่งเป็น 2 ระยะ

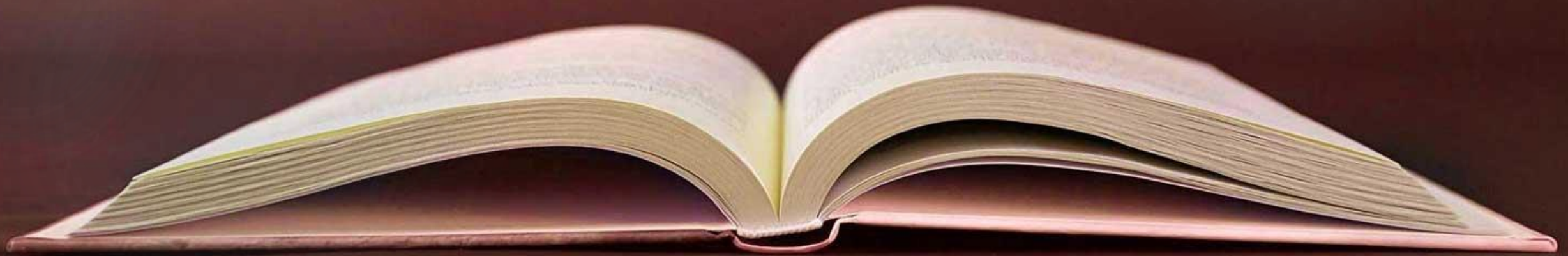
1. การตกเลือดหลังคลอดในระยะแรก (early or immediate or primary postpartum) สาเหตุที่สำคัญ 4 T
2. การตกเลือดหลังคลอดในระยะหลัง (late or secondary postpartum hemorrhage) เกิดหลังคลอด 24 ชั่วโมงไปจนถึง 6 สัปดาห์หลังคลอด

Postpartum Hemorrhage

อาการและอาการแสดง

1. มีเลือดออกทางช่องคลอด
2. มดลูกหดตัวไม่ดี
3. ภาวะตกเลือด
4. อาการปวดท้องน้อยหรือความผิดปกติของน้ำคาวปลา

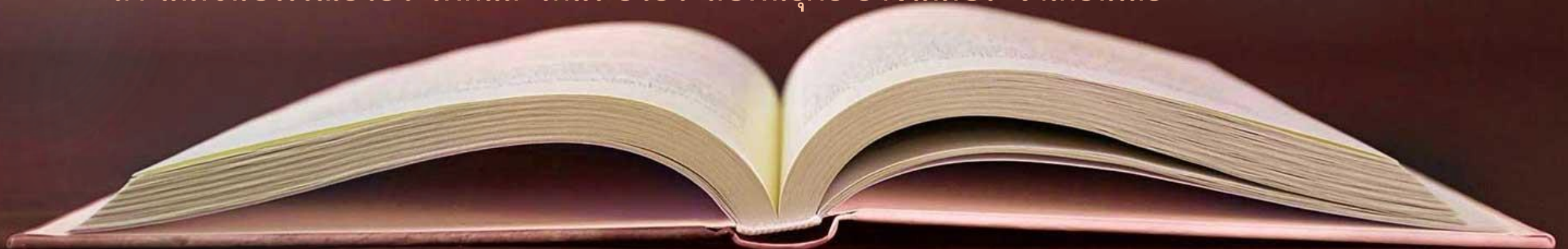
Postpartum Hemorrhage

ผลกระทบของการตกเลือดหลังคลอด

เกิดภาวะ **hypovolemia** ภาวะไตล้มเหลวได้ (**renal shutdown**) เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการได้รับเลือดหรือสารน้ำ เช่น **blood group incompatibility** ปอดบวมน้ำ ถ้าช็อกนานๆ จะทำให้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายขาดออกซิเจน โดยเฉพาะที่สมอง ทำให้**ต่อมพิทูอิทารีส่วนหน้า** **ขาดออกซิเจน** ส่งผลให้อวัยวะเหล่านั้นเสียไป หรือทำงานน้อยลง ฮอร์โมนต่างๆ ก็จะลดน้อยลง จะมีอาการเกี่ยวกับการทำงานของต่อมหมวกไต ต่อมธัยรอยด์และต่อมเพศลดต่ำลง ทำให้เกิดกลุ่มอาการนี้เรียกว่า **Sheehan's syndrome** ซึ่งมีลักษณะคือ น้ำนมไม่ไหล เต้านมมีขนาดเล็กลง ไม่มีขนบริเวณอวัยวะเพศและรักแร้ อวัยวะสืบพันธุ์ฝ่อ อาจไม่มีประจำเดือนเลย

Postpartum Hemorrhage

การพยาบาลเพื่อป้องกันการตกเลือดระยะตั้งครรภ์

ความหมาย

การที่สตรีหลังคลอดมีเลือดออกหลังคลอดบุตรปกติทางช่องคลอดแล้ว ในปริมาณที่มากกว่า 500 มิลลิลิตรหรือร้อยละ 1 ของน้ำหนักตัวของสตรีหลังคลอดหรือมากกว่า 1,000 มิลลิลิตรในรายที่ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง

Postpartum Hemorrhage

เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง
ยิ่งขึ้นเมื่อมีการเสียเลือด

การสื่อสารความเสี่ยง
ระหว่างทีมสุขภาพ

ค้นหาปัจจัยเสี่ยงและให้ความระวังหรือตระหนัก
เช่นครรภ์แฝด ทารกตัวโตมาก ผ่าคลอดมาก่อน
เลือดออกง่ายจากเกล็ดเลือดต่ำ ในรายที่มีภาวะ
ชัก (preeclampsia) รุนแรง

การพยาบาลสตรีที่มีการตกเลือดระยะคลอด

หลีกเลี่ยงหรือหาวิธีช่วยลดการเกิดปัจจัยเสี่ยง เช่น การคลอดยาวนาน การติดเชื้อในอุ้งน้ำคร่ำ การให้ยากระตุ้นการหดตัวของมดลูกนานๆ

01

เตรียมพร้อมเป็นพิเศษในรายที่มีปัจจัยเสี่ยง (ที่มีบุคลากรสุขภาพ หนาแน่นเลือด)

02

สตรีที่มีความเสี่ยงสูง ควรงดอาหารและน้ำทางปาก ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ เจาะเลือด Hct

03

ทำคลอดในระยะที่สองและสามของการคลอดอย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่บีบเค้นหรือคลึงมดลูกก่อนรกลอกตัว เพราะอาจทำให้รกลอกตัวผิดที่และรกก้างได้

04

ดูแลแบบ Active management of third stage of labor (AMTSL)

05

ในระยะ 2 ชั่วโมงแรกหลังคลอด สังเกตการหดตัวของมดลูก ปริมาณเลือดที่ออกทางช่องคลอด อาการทั่วไป และวัดสัญญาณชีพทุก 15-30 นาที

06

การพยาบาลสตรีที่มีการตกเลือดระยะหลังคลอด

ให้ oxytocin เมื่อทารกคลอดแล้วควรให้
ต่อไปอย่างน้อย 1 ชั่วโมง

01

สังเกตการหดตัวของมดลูก ปริมาณเลือดที่ออกทางช่อง
คลอด อาการทั่วไป และวัดสัญญาณชีพทุก 1-2 ชั่วโมง

02

ดูแลกระเพาะปัสสาวะให้ว่างโดยกระตุ้นให้ถ่าย
ปัสสาวะ ระวังไม่ให้กระเพาะปัสสาวะเต็ม กรณี
ปัสสาวะเองไม่ได้รายงานแพทย์

03

แนะนำสตรีหลังคลอดให้ตรวจดูการหดตัวของ
มดลูก หากมดลูกนุ่มต้องสอนวิธีคลึงมดลูกจนกระทั่ง
มดลูกหดตัวแข็งจึงหยุดคลึง แต่ต้องระวังไม่ต้อง
คลึงตลอดเวลา

04

ตรวจการบวมเลือดของอวัยวะสืบพันธุ์หลังคลอด การป้องกัน
การเลือดคั่งใต้ผิวหนังโดยประคบความเย็นบริเวณฝีเย็บใน
ชั่วโมงแรกหลังคลอด

05

กระตุ้นมารดาให้ทารกดูดนมแม่ทุก 1-2
ชั่วโมง เพื่อให้มดลูกมีการหดตัวดี

06

การพยาบาลสตรีที่มีภาวะช็อกจากการตกเลือด

ประเมินระดับความรู้สึกตัว บันทึกอัตราการเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ ความดันโลหิตทุก 15 นาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ทุก 30 นาที จนกว่าจะอยู่ในระดับปกติ

01

จัดใหนอนหงายราบ ไม่หนุนหมอน อาจใหนอนตะแคง เพื่อให้ทางเดินหายใจโล่ง ดูแลให้ได้รับออกซิเจนทาง nasal cannula 4-5 ลิตร/นาที

02

งดน้ำและอาหารทางปาก ให้สารน้ำหรือให้เลือดทางหลอดเลือดดำ ตามแผนการรักษา ควรสังเกตภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากให้เลือด เช่น มีอาการแพ้ หนาวสั่น

03

ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายโดยปิดเครื่องปรับอากาศ ใช้ผ้าห่ม กระเป๋าน้ำร้อน หรือผ้าห่มไฟฟ้า

04

บันทึกปริมาณเลือดที่ออกทางช่องคลอด แผลจากการตัดฝีเย็บหรือแผลผ่าตัด อาการปวดท้องน้อย หรือกดเจ็บในช่องท้อง

05

บันทึกปริมาณน้ำเข้า-ขับออกและภาวะขาดน้ำ ดูแลการทำหน้าที่ของไต กรณีที่มีภาวะตกเลือดอย่างรุนแรงและเกิดภาวะช็อกบันทึกปริมาณปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง จนถ่ายปัสสาวะปกติ ซึ่งไม่ควร < 30 ซีซี/ชั่วโมง

06

การพยาบาลเพื่อฟื้นฟูสุขภาพหลังคลอด

อาหาร 5 หมู่ที่ปรุงสุกใหม่ งดของหมักดอง

การคุมกำเนิด

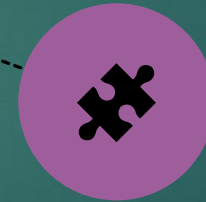
การมาตรวจตามนัด

ธาตุเหล็ก วิตามิน เกลือแร่

การดูแลความสะอาดร่างกาย

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การพักผ่อนที่เพียงพอ

งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

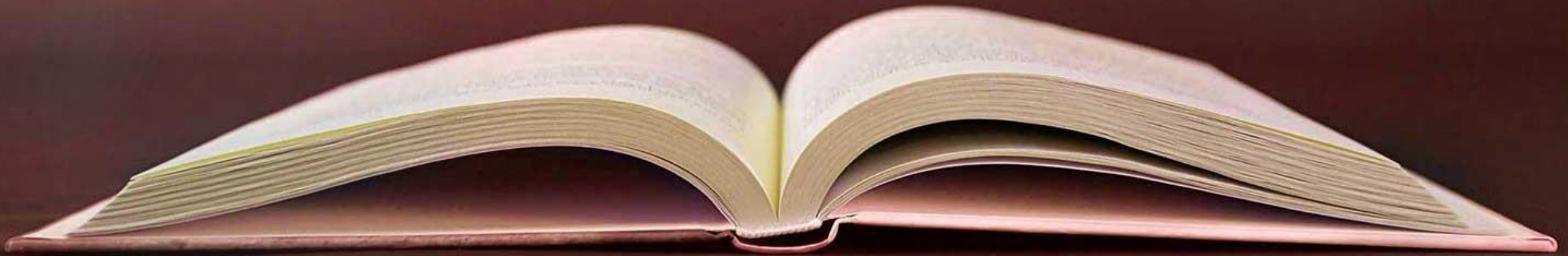
งดสารเสพติดต่างๆ งดสูบบุหรี่

ความหมาย

การติดเชื้อแบคทีเรียของระบบอวัยวะพันธุสตรีภายหลังคลอด มักเกิดในช่วง 28 วันหลังคลอด ซึ่งเป็นภาวะแทรกซ้อนที่บ่อยในช่วงหลังคลอด

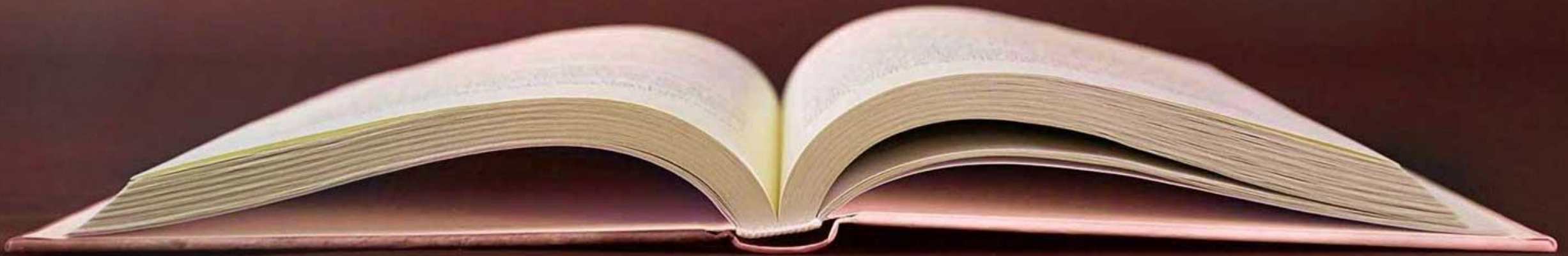

Infection

สาเหตุของการติดเชื้อหลังคลอด

เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในร่างกายทำให้เกิดพยาธิสภาพเมื่อร่างกายอ่อนแอหรือมีแผลบอบช้ำ หรืออาจเกิดจากเชื้อแบคทีเรียจากนอกร่างกายซึ่งอาจถูกนำเข้าสู่ร่างกายในระหว่างคลอดและระยะคลอด โดยผ่านทาง การตรวจช่องคลอด การบาดเจ็บจากการคลอดร่วมกับการเปิดของหนทางคลอด ทำให้เชื้อโรคเข้าไปในเยื่อหุ้มมดลูก เชื้อที่พบบ่อย ได้แก่ เชื้อแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในลำไส้และช่องทางคลอด ส่วนเชื้อแบคทีเรียจากนอกร่างกายที่เข้าไปในช่องทางคลอด มักมาจากระบบทางเดินหายใจ โดยการปนเปื้อนของน้ำมูก น้ำลายหรือเชื้อที่แพร่กระจายในอากาศ มือไม่สะอาด เครื่องมือที่ไม่สะอาด

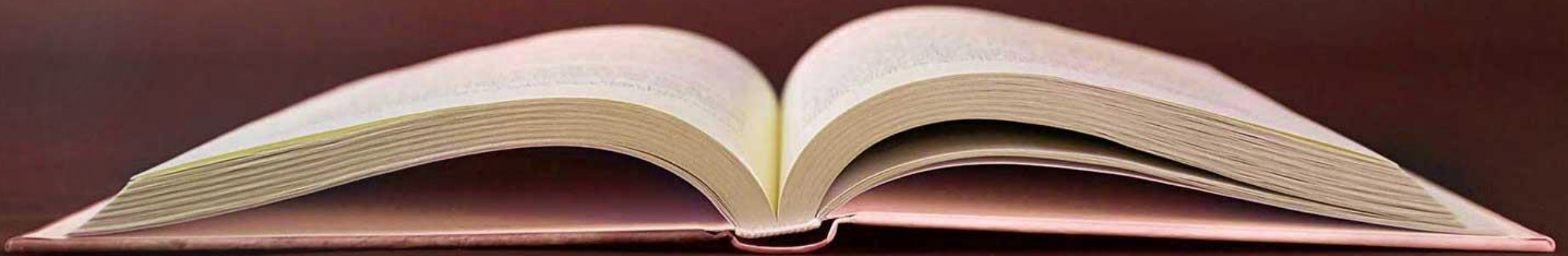

Infection

การวินิจฉัยแยกโรค

1. กระเพาะปัสสาวะอักเสบ (cystitis)
2. ไตและกรวยไตอักเสบ (pyelonephritis)
3. ปอดอักเสบ (pneumonia)
4. เต้านมอักเสบ (mastitis)

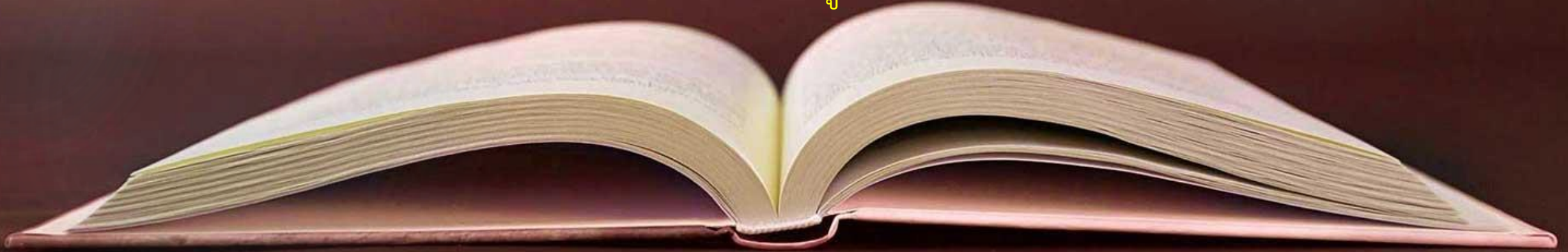

Infection

พยาธิสภาพ

หลังจากรกคลอดแล้ว ตำแหน่งที่รกเกาะจะเป็นแผลที่ยกตัวขึ้นเป็นสีแดงคล้ำ ผิวหน้าของแผลที่รกเกาะเป็นตุ่มเล็กๆ ภายในเป็น thrombi อุดอยู่ บริเวณเหล่านี้เป็นแหล่งเพาะเชื้อที่ดีของเชื้อโรค ขณะเดียวกัน decidua ทั้งหมดก็ไวต่อการติดเชื้อแบคทีเรีย และในระหว่างการคลอดบริเวณปากมดลูก ช่องคลอด ฝีเย็บ และอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกอาจจะบอบช้ำหรือมีรอยฉีกขาด ทำให้เกิดบาดแผลขึ้น เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้แบคทีเรียบุกรุกเข้าไป การติดเชื้อเกือบทั้งหมดเริ่มจากแผลติดเชื้อแล้วจึงกระจายเข้าสู่กระแสเลือดหรือน้ำเหลือง

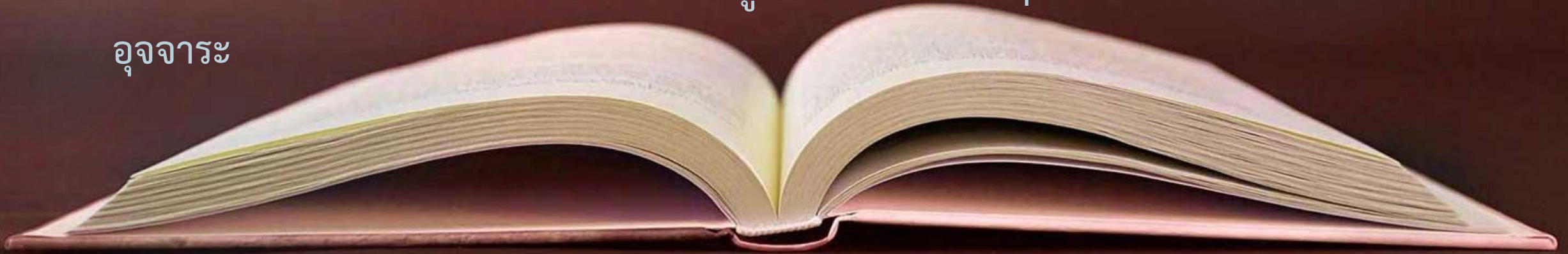

Infection

1. การพยาบาลเพื่อป้องกันการติดเชื้อหลังคลอด

- 1.1 แนะนำการปฏิบัติตัวระหว่างการตั้งครรภ์ให้มีสุขภาพแข็งแรง มารับบริการตามนัด เพื่อได้รับการดูแลและแก้ไขภาวะผิดปกติได้ทัน่วงที
- 1.2 ควรดูแลให้สตรีได้พักผ่อน และได้รับสารน้ำอย่างเพียงพอ
- 1.3 บุคลากรสุขภาพในห้องคลอดควรผูกผ้าปิดปากปิดจมูกและใช้อุปกรณ์ ที่ปราศจากเชื้อ
- 1.4 ระมัดระวังป้องกันการบาดเจ็บและชอกช้ำของช่องทางคลอด
- 1.5 ทันทีหลังคลอด ควรเปลี่ยนเสื้อผ้า ผ้าปูที่นอน และสิ่งอื่นๆ ที่ปนเปื้อนเลือด ปัสสาวะหรืออุจจาระ

การพยาบาล

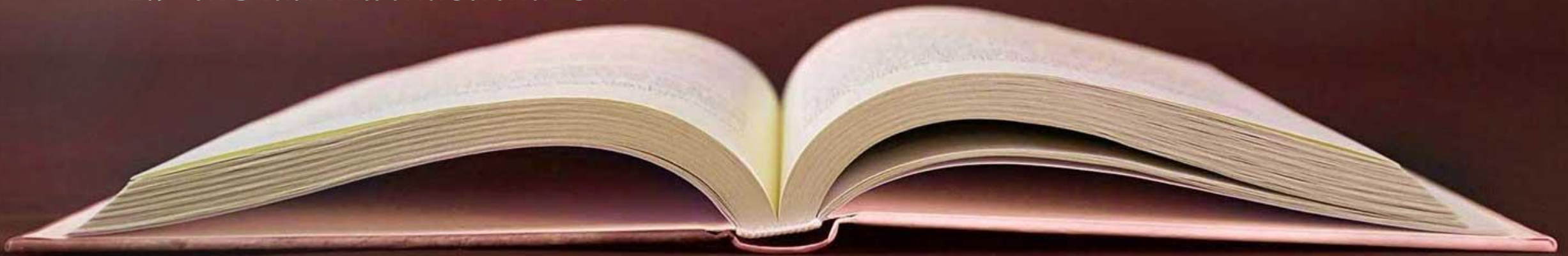
1.การพยาบาลเพื่อป้องกันการติดเชื้อหลังคลอด (ต่อ)

1.6 กระตุ้นให้ล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะก่อนและหลังเปลี่ยนผ้าอนามัยและการขับถ่าย

1.7 แนะนำการทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ที่ถูกต้อง ป้องกันการนำเชื้อ E.coli จากทวารหนักไปสู่แผลฝีเย็บหรือเข้าไปในช่องคลอด

1.8 กระตุ้นให้ดื่มน้ำมากๆ (อย่างน้อย 2,000 มิลลิลิตร) และรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

1.9 รักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาด

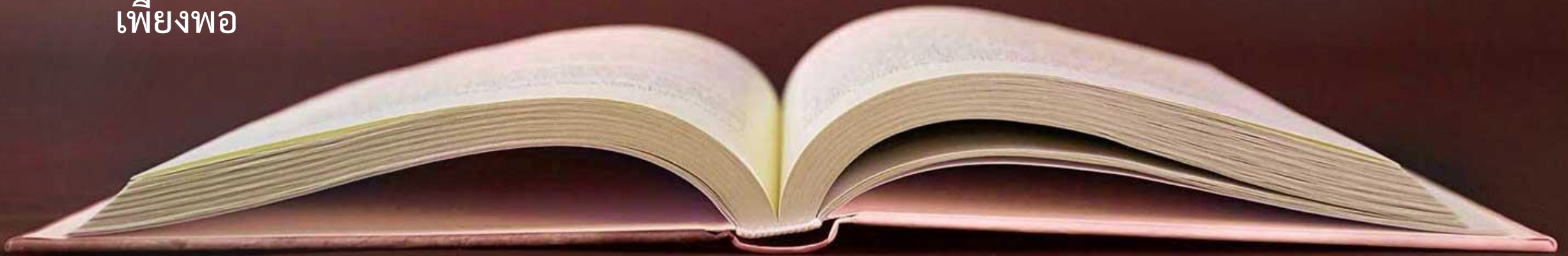

การพยาบาล

2. การพยาบาลขณะที่มีการติดเชื้อหลังคลอด

- 1) แยกสตรีหลังคลอดที่ติดเชื้อออกจากสตรีหลังคลอดทั่วไป เพื่อป้องกันไม่ให้แพร่กระจายไปสู่ผู้อื่น และดูแลโดยใช้หลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ
- 2) ประเมินสัญญาณชีพและสังเกตอาการ เพื่อประเมินภาวะช็อกจากการติดเชื้อ
- 3) ดูแลให้พักผ่อนอย่างเต็มที่ ดูแลความสบายและเช็ดตัวเพื่อลดไข้ ช่วยดูแลบุตรชั่วคราว
- 4) ดูแลให้ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูง วิตามินและโปรตีนสูง และดูแลให้ได้รับสารน้ำอย่างเพียงพอ

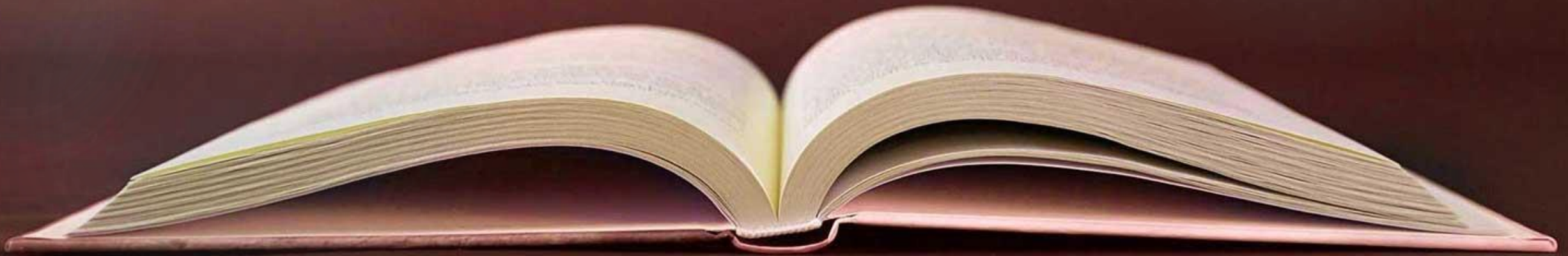

การพยาบาล

2. การพยาบาลขณะที่มีการติดเชื้อหลังคลอด (ต่อ)

- 5) ดูแลความสะอาดของร่างกายและสิ่งแวดล้อม
- 6) ดูแลการได้รับยาปฏิชีวนะ ยาแก้ปวด ยาลดไข้และยาอื่นๆ ตามแผนการรักษาของแพทย์
- 7) ติดตามผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อช่วยในการวินิจฉัยโรคและการรักษาพยาบาล

การพยาบาล

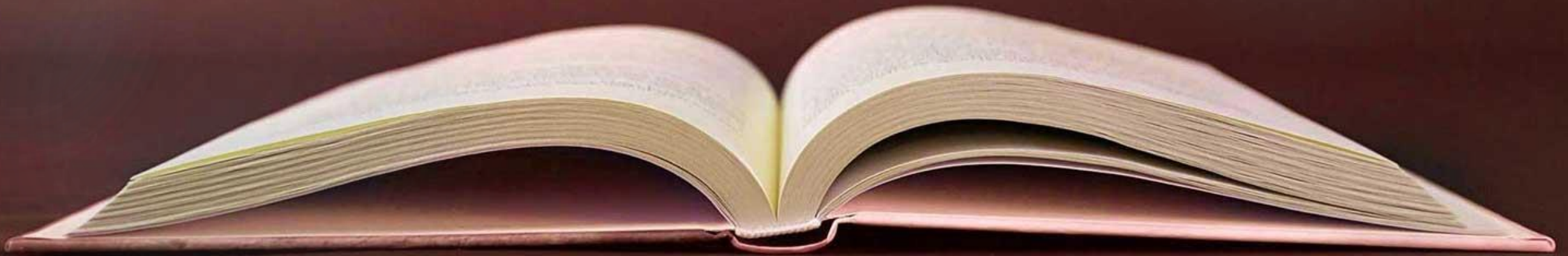
Subinvolution

Insert the Subtitle of Your Presentation

ความหมาย

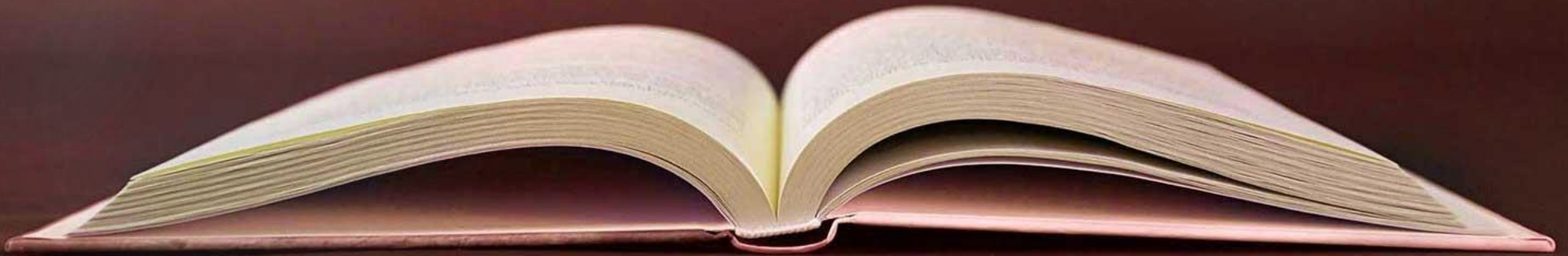
เป็นภาวะที่กระบวนการกลับคืนสู่สภาพเดิมของมดลูกใช้เวลานาน
หรือกระบวนการนั้นหยุดไปก่อนที่มดลูกจะกลับคืนสู่สภาพเดิมอย่าง
สมบูรณ์

Subinvolution

สาเหตุ

1. การหดตัวของมดลูกไม่ดี
2. ปัสสาวะเต็มกระเพาะปัสสาวะ หรือถ่ายปัสสาวะไม่หมด หรือมีอุจจาระมากใน rectum
3. การผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง
4. การไม่ได้ให้ทารกดูดนมแม่
5. การติดเชื้อมดลูกหรือเยื่อหุ้มมดลูกอักเสบ
6. มดลูกคว่ำหน้าหรือคว่ำหลังมาก

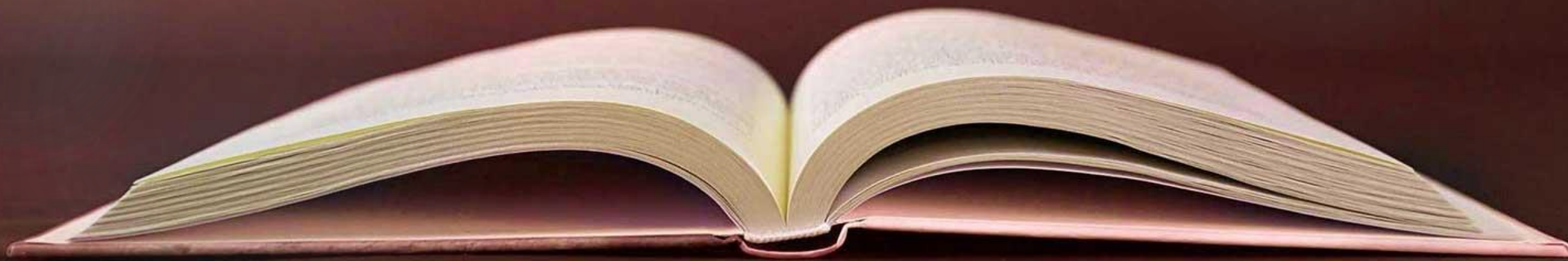

Subinvolution

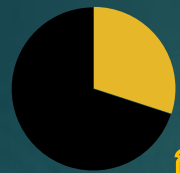
อาการและอาการแสดง

น้ำคาวปลาออกนานหรือมากกว่าปกติ น้ำคาวปลาเป็นสีแดง
(persistent red lochia) มีกลิ่นเหม็น (foul lochia) อุณหภูมิร่างกาย
สูงและอาจเกิดการตกเลือดหลังคลอดในระยะหลัง

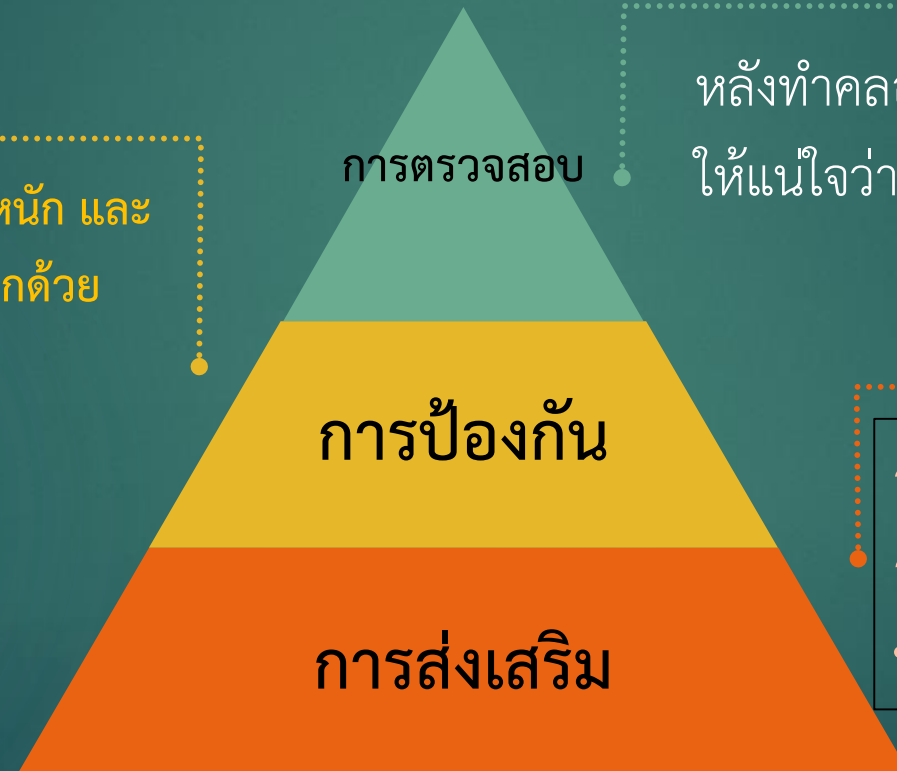

Subinvolution

การพยาบาลเพื่อป้องกันการมดลูกเข้าอู่ช้า

การสร้างความตระหนัก และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเข้มข้น

หลังทำคลอดรก ตรวจให้แน่ใจว่ารกคลอดครบ

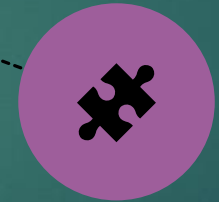

ส่งเสริมให้น้ำคาวปลาไหลสะดวก เช่น กระตุ้นให้ลุกจากเตียงโดยเร็ว ให้ลุกเดินบ่อยๆให้นอนคว่ำ

การพยาบาลเมื่อมดลูกเข้าอู้งช้า

อธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับอาการและการรักษา

การมาตรวจตามนัด

การดูแลความสะอาดร่างกาย
และอวัยวะสืบพันธุ์

กรณีที่มีเศษรกค้าง อาจจำเป็นต้องชุด
มดลูกเพื่อเอาเศษรกออก

ไม่มีอาการกดเจ็บที่มดลูก น้ำคาวปลา
ไม่มีกลิ่นเหม็น เลือดออกน้อย ให้ยา
กระตุ้นการหดตัวของมดลูกแล้ว
ติดตามประเมินขนาดของมดลูก

ส่งเพาะเชื้อเพื่อหาสาเหตุว่าเกิด
จากเชื้อ กรณีมีอาการกดเจ็บ
มดลูก น้ำคาวปลามีกลิ่นเหม็น ให้
ยาปฏิชีวนะตามแผนการรักษา

ความหมาย

การอักเสบของหลอดเลือดดำและมีแนวโน้มที่จะเกิดหลังคลอด เพราะการแข็งตัวของเลือดมีสูงเนื่องจากไฟบริโนเจนเพิ่มขึ้น มีการขยายของหลอดเลือดดำจากการที่ศีรษะทารกมากระหว่างตั้งครรภ์และระหว่างคลอด และการไหลเวียนของเลือดไม่ดี มีเลือดขังอยู่บริเวณขา ส่วนมากมักเกิดตรงลิ้นเปิด-ปิดของหลอดเลือดดำทำให้การไหลเวียนของเลือดช้า เกิดลิ่มเลือด

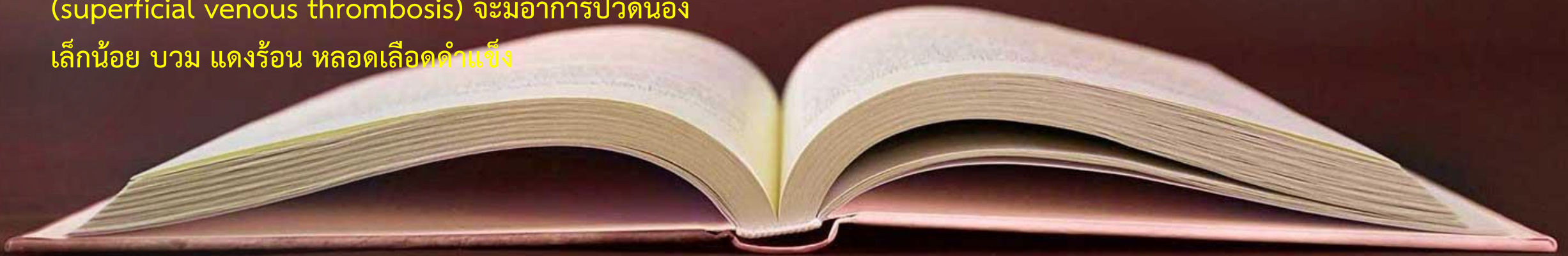
อาการและอาการแสดง

กรณีมีการอักเสบของหลอดเลือดดำบริเวณพื้นผิว (superficial venous thrombosis) จะมีอาการปวดน่อง เล็กน้อย บวม แดงร้อน หลอดเลือดดำแข็ง

แนวทางการรักษา

1. ให้ยาต้านการจับตัวเป็นลิ่มเลือด (anticoagulant therapy) ซึ่งส่วนใหญ่ให้ heparin ทางหลอดเลือดดำ
2. ให้ยาปฏิชีวนะ
3. ผ่าตัดในรายที่อาการรุนแรง
4. ให้ยาระงับปวด

หลอดเลือดดำอักเสบ (Thrombophlebitis)

ปัจจัยสนับสนุนการเกิดหลอดเลือดดำอักเสบ

ประวัติเคยมีการอักเสบของหลอดเลือดดำมาก่อน

มีหลอดเลือดดำพองขยาย

เคยผ่าตัดเกี่ยวกับช่องท้องและอุ้งเชิงกราน

ได้รับ estrogen

ปัจจัยสนับสนุนการเกิดหลอดเลือดดำอักเสบ

คลอດโดยชิ้นขาหยัง เป็นเวลานาน

ได้รับบาดเจ็บจากการคลอດ

อ้วนมาก

ได้รับการรักษาทางหลอดเลือดดำ

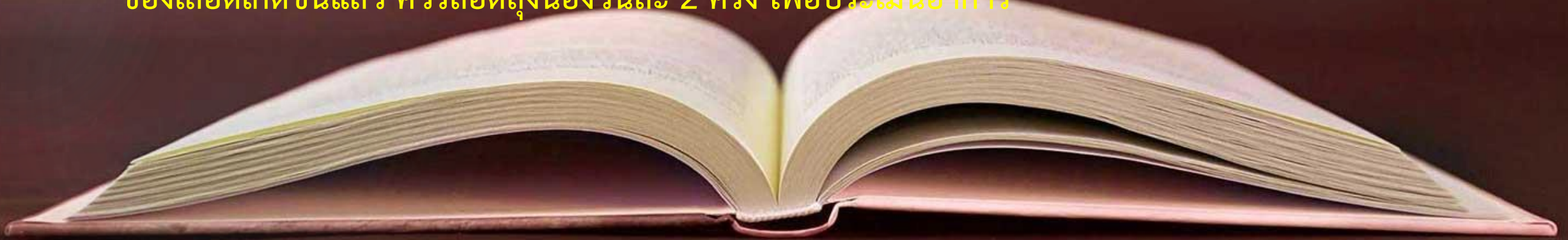

1. การพยาบาลเพื่อป้องกันการอักเสบของหลอดเลือดดำ

1.1 รองผ้าบนขาห้อย เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำหนักกดลงบนน่อง และไม่ให้อยู่บนขาห้อยนานเกินกว่า 1 ชั่วโมง

1.2 กระตุ้นสตรีหลังคลอดให้ลุกจากเตียงโดยเร็ว เพื่อส่งเสริมการไหลเวียนของเลือดส่วนล่าง ถ้าสตรีหลังคลอดไม่สามารถลุกจากเตียงได้ ควรเริ่มบริหารส่วนขาหลังคลอด 8 ชั่วโมงโดยแนะนำให้งอเข่าแล้วเหยียดตรง ยกขาแล้วหมุนเป็นวงกลม

1.3 กรณีที่มีหลอดเลือดดำขอดพอง หรือมีประวัติหลอดเลือดดำอักเสบมาก่อน แนะนำให้สวมถุงน่องช่วง 2 สัปดาห์หลังคลอด โดยการสวมถุงน่อง ให้สวมก่อนลุกจากเตียงตอนเช้า เพราะถ้าลุกยืนและเดินก่อน จะมีคั่งของเลือดเกิดขึ้นแล้ว ควรถอดถุงน่องวันละ 2 ครั้ง เพื่อประเมินอาการ

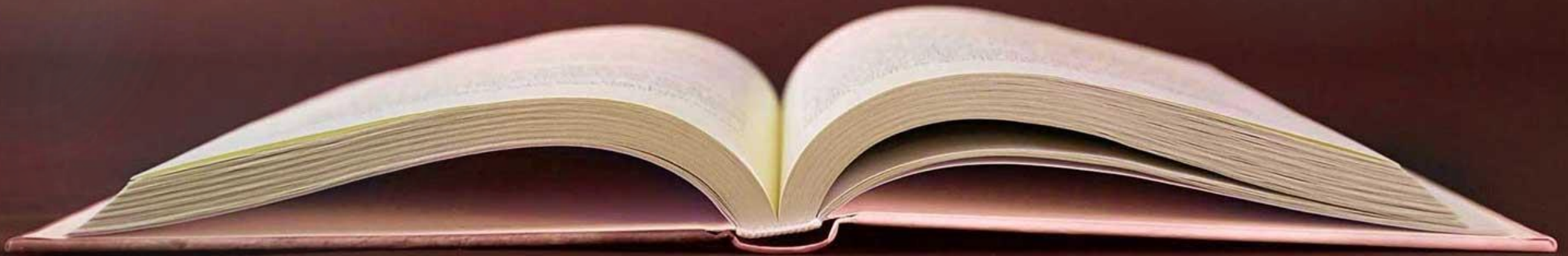
การพยาบาล

1. การพยาบาลเพื่อป้องกันการอักเสบของหลอดเลือดดำ (ต่อ)

1.4 แนะนำสตรีหลังคลอดให้ดูแลตนเองดังนี้

- 1) หลีกเลียงการนั่งนานๆ ลุกเดินทุกครั้งชั่วโมงหรือทุกชั่วโมง ป้องกันการคั่งของเลือดบริเวณขา เพิ่มการไหลเวียนของเลือดที่กลับไปสู่หัวใจ
- 2) หลีกเลียงการนั่งไขว่ห้างเพื่อหลีกเลียงแรงกดดันใต้เข่า ซึ่งทำให้การไหลเวียนของเลือดไปยังขาลดลง และการยกเท้าสูงขณะนั่งหรือนอนเพื่อส่งเสริมการไหลเวียนของเลือด

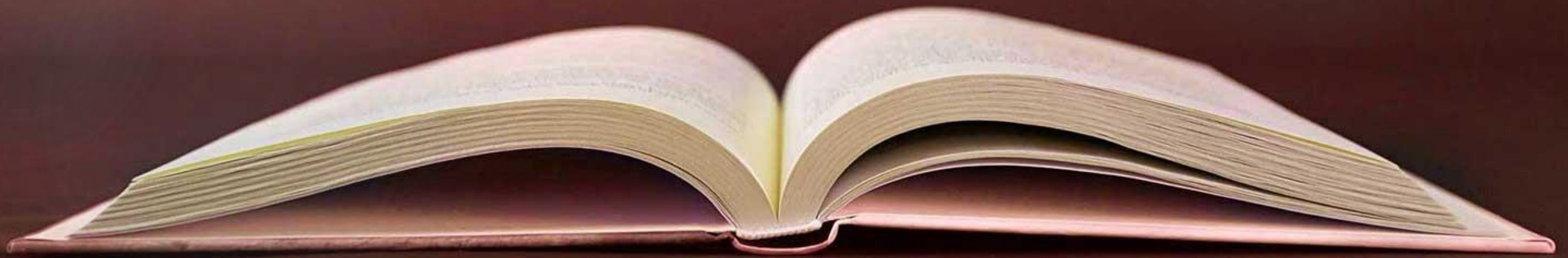
การพยาบาล

2. การพยาบาลเมื่อเกิดการอักเสบของหลอดเลือดดำ

การพยาบาลเพื่อส่งเสริมความสบาย

- 1) ให้นยาแก้ปวดตามแผนการรักษา
- 2) ให้นอนพักยกขาข้างที่เกิดการอักเสบของหลอดเลือดดำนี้สูงขึ้น
- 3) ประคบด้วยความร้อน ช่วยให้สบายและเลือดไหลเวียนส่วนขาได้ดี ต้องระวังไม่ให้ร้อนเกินไป
- 4) ดูแลความสบายทั่วไป ถ้าต้องนอนพักอยู่บนเตียงนาน ดูแลผ้าปูเตียงให้สะอาด

การพยาบาล

ความหมาย

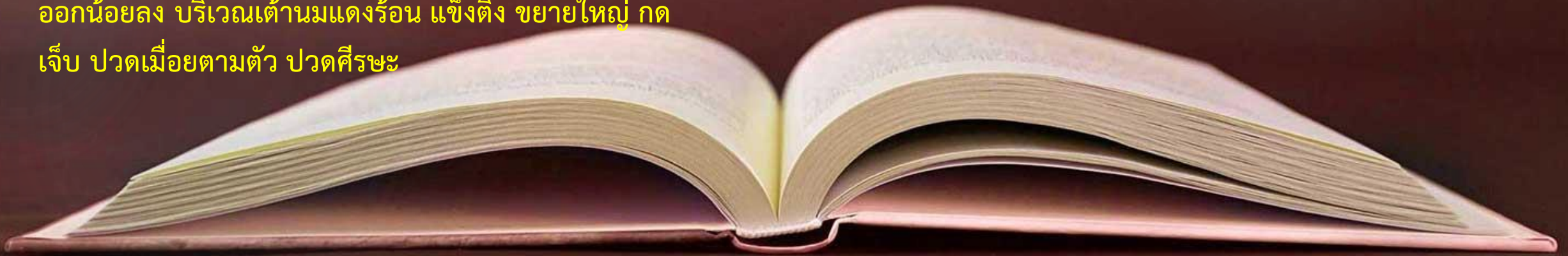
เกิดจากเต้านมอักเสบที่ไม่ได้รับการรักษา หรือเกิดจากการติดเชื้อลามเข้าไปในเต้านม ทำให้ตึง เจ็บปวด และมีไข้

อาการและอาการแสดง

อาการเริ่มต้นคัดตึงเต้านมอย่างรุนแรง ต่อมาปวดเต้านมมาก ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะมีอาการไข้สูง หนาวสั่น อาจสูงถึง 38.3°C - 40.0°C ซีฟจรเร็ว มีการคั่งของน้ำนม น้ำนมไหลออกน้อยลง บริเวณเต้านมแดงร้อน แข็งตึง ขยายใหญ่ กดเจ็บ ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ

แนวทางการรักษา

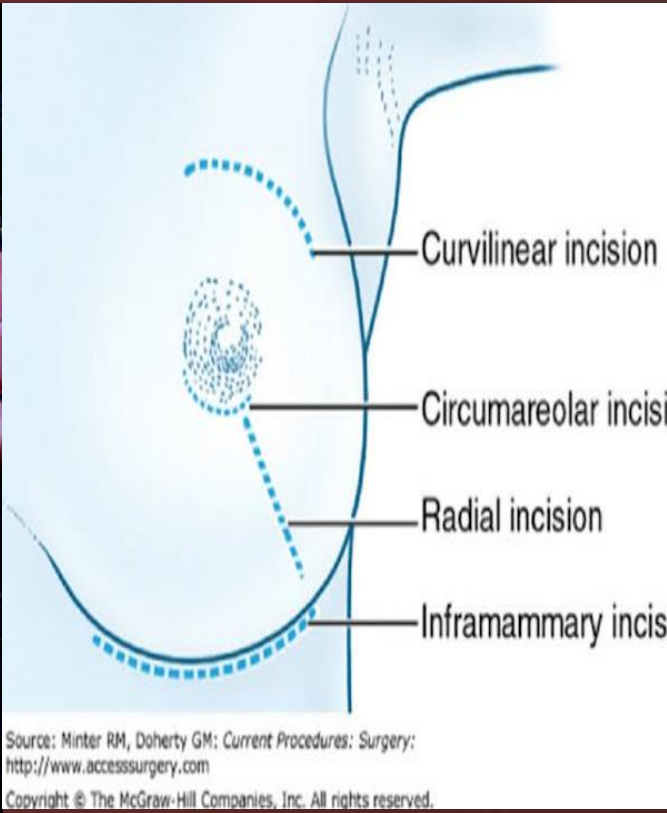
การให้ยาปฏิชีวนะ กรณีที่เป็นหนอง อาจจะต้องเปิดแผลกว้าง เพื่อระบายให้หนองไหลออกสะดวก (incision and drainage)

เต้านมเป็นฝี (breast abscess)

Figure 2. Purulent drainage from the abscess cavity.

เต้านมเป็นฝี (breast abscess)

การพยาบาลเพื่อป้องกันการติดเชื้อที่เต้านม

ถ้ามีอาการคัดตึงเต้านม บีบน้ำนมออกให้
ลานนมอ่อนนุ่มและนวดเต้านมเบาๆ ก่อน
ให้ทารกดูดถ้ามีหัวนมแตกต้องรีบรักษา
และอาจใช้ nipple shield ครอบขณะให้
ทารกดูดนมมารดา

เปลี่ยนท่าในการให้นมบ่อยๆ เพื่อไม่ให้
แรงกดจากการดูดของทารกลงบนส่วนใด
ส่วนหนึ่งของหัวนมมากเกินไป

ขณะดูดนมให้ปากทารกอยู่บนลานนมให้มากที่สุด ถ้าจะ
ให้ทารกปล่อยหัวนมให้กดปลายคางทารกให้อ้าปากก่อน
ค่อยดึงหัวนมออก

ล้างมือทุกครั้งที่จะสัมผัสเต้านม

ทำความสะอาดเต้านมและหัวนม เช็ด
คราบที่ติดหัวนมออกให้หมดด้วยน้ำ
สะอาด

สวมเสื้อพยุงเต้านมไว้ให้พอดี

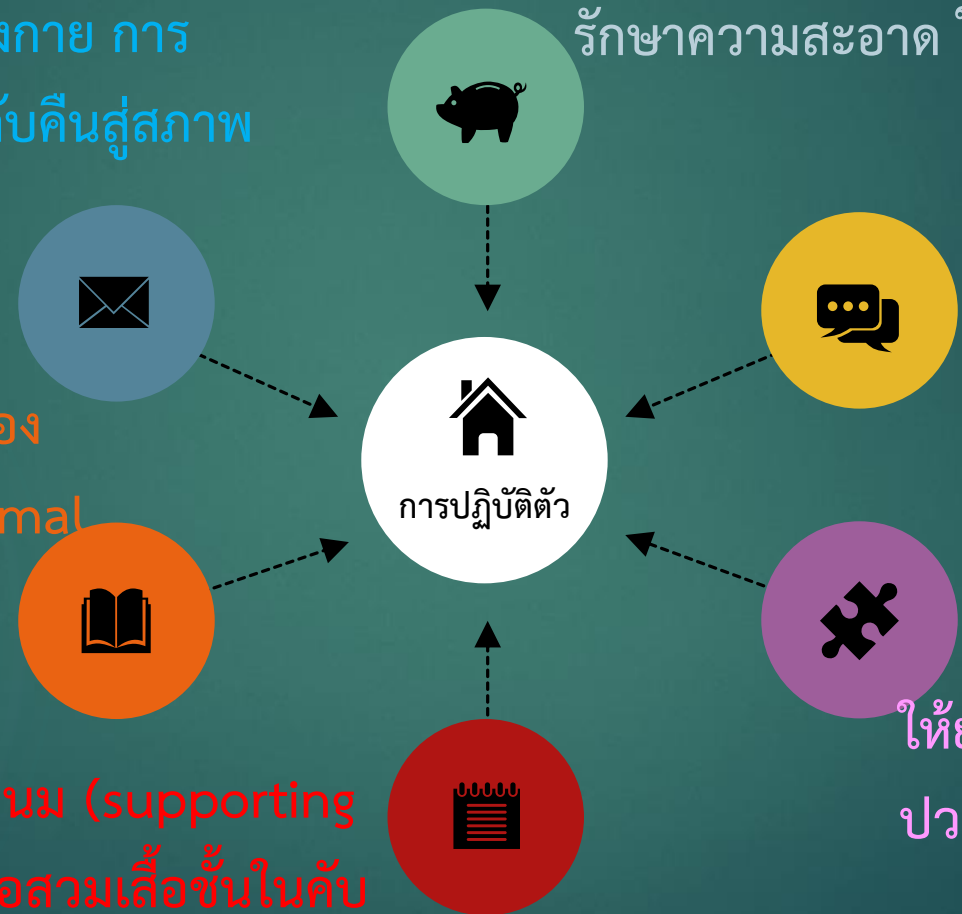
การพยาบาลเพื่อช่วยเหลือขณะมีการติดเชื้อที่เต้านม

ลดการกระตุ้นเต้านมและหัวนมบริเวณที่มีการติดเชื้อ
รักษาความสะอาด ใช้ความร้อน

แนะนำการรักษาความสะอาดร่างกาย การ
ส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาพ
ปกติโดยเร็ว

ในรายที่แพทย์เปิดแผลเพื่อระบายหนอง
ออก ให้ทำความสะอาดแผลด้วย Normal
saline วันละ 2 ครั้ง

สวมเสื้อชั้นในหรือพันผ้าเพื่อพยุงเต้านม (supporting
binding) ต้องระวังไม่พันผ้าแน่นหรือสวมเสื้อชั้นในคับ
เกินไป

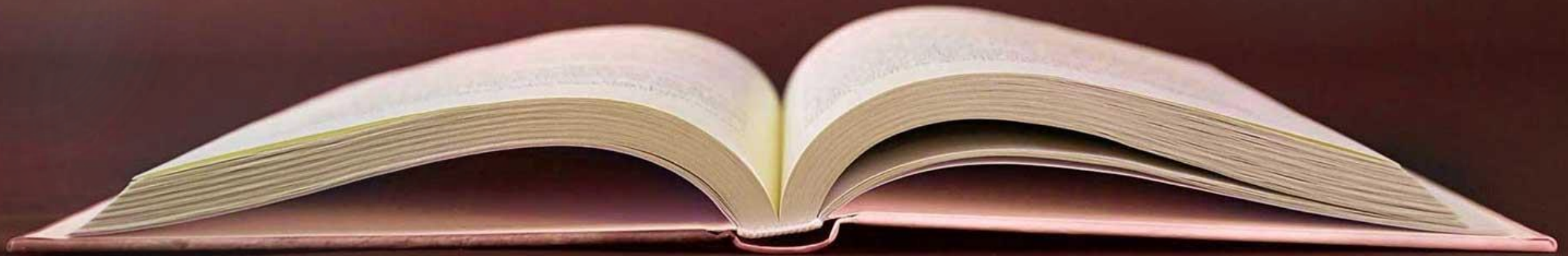
กรณีเต้านมอักเสบให้ทารกดูดนม
ต่อไปได้ ถ้าเต้านมเป็นฝีอาจจะงด
ทารกดูดน้ำนมข้างนั้นและบีบน้ำนม
ออก

ให้ยาปฏิชีวนะและยาบรรเทาอาการ
ปวดตามแผนการรักษา

ความหมาย

เป็นความเป็ยงเบนด้านอารมณ์ ความคิด และการรับรู้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและพฤติกรรม ที่เริ่มมีอาการตั้งแต่ 4 สัปดาห์ถึง 1 ปีหลังคลอด อาจเกิดในช่วงใดช่วงหนึ่งในระยะ 1 ปีแรกหลังคลอดโดยเฉพาะในระยะ 2 สัปดาห์ถึง 6 เดือนแรกหลังคลอด ลักษณะสำคัญของภาวะซึมเศร้าหลังคลอดที่ต่างจากภาวะอารมณ์เศร้าหลังคลอด คือ อาการรุนแรงจนรบกวนความเป็นอยู่และการเลี้ยงดูทารก อาการเป็นอยู่นานได้ถึง 6 เดือนหลังคลอดหรือนานกว่า

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (postpartum depression)

อาการและอาการแสดง

ความรู้สึกสูญเสีย มีอารมณ์เศร้ารุนแรง อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ต้องการพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น มีความวิตกกังวลอย่างรุนแรง หวาดกลัว นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร รู้สึกจุกแน่นในอก และบางครั้งรู้สึกเหมือนมีก้อนมาจุกที่ลำคอ ไม่มีความอยากอาหาร รับประทานอาหารได้น้อย จึงเป็นเหตุให้มีน้ำหนักตัวลดลง หน้าตาซูบเซียว การนอนเปลี่ยนแปลงไป นอนไม่หลับ หรือนอนหลับตลอดเวลา อาจมีความคิดในการฆ่าตัวตายหรือทำร้ายบุตร

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (postpartum depression)

สาเหตุ

1. ความตึงเครียดทางร่างกาย (biological stress) ซึ่งอาจเกิดจาก

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางกายวิภาคและสรีรวิทยาในระยะคลอด เช่น ร่างกายต้องใช้พลังงาน การเสียเลือด เสียน้ำ เสียอิเล็กโตรลัยท์ เนื้อเยื่อถูกทำลาย ร่างกายเหนื่อยล้า เนื่องจากการคลอดลำบาก ใช้เวลานาน มีความเจ็บปวดมาก หรือมีการติดเชื้อ

1.2 การเปลี่ยนแปลงของต่อมไร้ท่อ และระดับของฮอร์โมน โดยสันนิษฐานว่า อาจเกิดจากการลดลงของฮอร์โมนเอสโตรเจน (estrogen) โพรเจสเตอโรน (progesterone) และ corticotropin releasing hormone ในระยะหลังคลอดทันที มีผลทำให้เกิดความตึงเครียดทางจิตใจ และเป็นสาเหตุของการเกิดความผิดปกติทางจิตใจภายหลังคลอด

1.3 สตรีมีความตึงเครียดเนื่องจากการคลอดลำบาก การคลอดด้วยวิธีการผ่าตัด การบาดเจ็บจากการคลอด การได้รับยานอนหลับ ยาแก้ปวดประสาทรุนแรง หรือยาระงับความรู้สึก

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (postpartum depression)

2. ความตึงเครียดทางจิตใจ (psychological stress)

การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า

ปัญหาในชีวิตสมรส หรือขาดความมั่นคงในชีวิตสมรส เช่น ไม่ได้จดทะเบียนสมรส เป็นหม้าย หย่า แยกกันอยู่ สามีนอกใจ หรือมีความรุนแรงในครอบครัว

ไม่ได้รับความเห็นใจเข้าใจ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอจากคู่สมรส และครอบครัว ถูกทอดทิ้งละเลย

ความวิตกกังวลต่อเพศ ลักษณะ ความสมบูรณ์ของบุตร ทารกเจ็บป่วย พิการ

2. ความตึงเครียดทางจิตใจ (psychological stress)

วิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์
ของตนเอง เกรงว่าสามีจะไม่พึงพอใจใน
สภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป

สับสนกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเป็นมารดา
มีความยากลำบากในการสร้างสัมพันธภาพกับ
ทารก และวิตกกังวลต่อภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดู
บุตรไม่แน่ใจว่าตนเองจะเลี้ยงบุตรได้

ความล้มเหลวในการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา
ทำให้เกิดความรู้สึกผิด ละอายและสูญเสียความเชื่อมั่น
ในตนเอง

3. ความตึงเครียดทางสังคม (social stress)

มารดาวัยรุ่น ต้องพักการเรียนและ
ต้องพึ่งพาบิดามารดา

ความยากจน ทำให้วิตกกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการ
คลอด และการเลี้ยงดูบุตร

ไม่ได้รับการเตรียมตัวก่อนคลอด ทำให้ไม่สามารถวางแผนการดูแลตนเองและเลี้ยงดูบุตรได้ อาจเกิดความไม่
แน่ใจว่าตนเองจะสามารถเลี้ยงดูบุตรได้

สตรีหลังคลอดที่ได้รับการดูแล
อย่างเคร่งครัดจากครอบครัว เช่น
การอยู่เดือนหลังคลอดตาม
วัฒนธรรมและความเชื่อของ
ครอบครัว

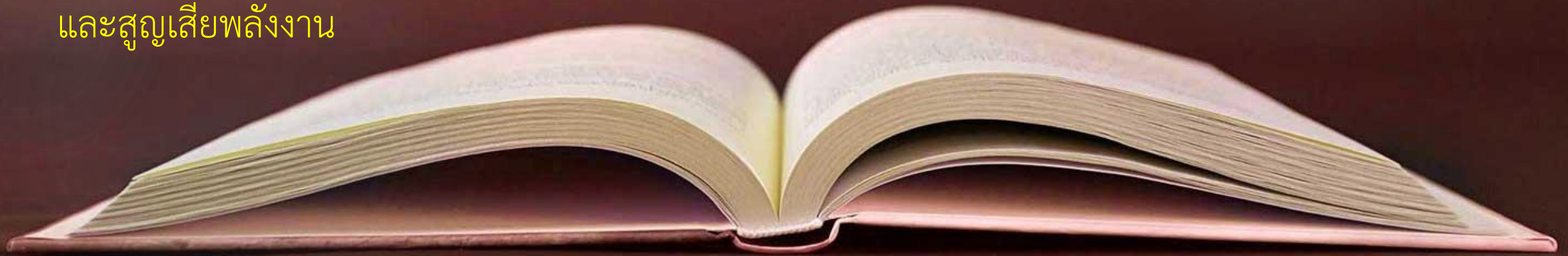
ผลกระทบของภาวะซึมเศร้าหลังคลอด

ด้านมารดา

ภาวะซึมเศร้าส่งผลกระทบต่อตัวมารดาหลังคลอดได้แก่ สูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย จากการพักผ่อนไม่เพียงพอ ความเหนื่อยล้า เชื่องซึม และสูญเสียพลังงาน

ด้านบุตร

ไม่สามารถแสดงบทบาทการเป็นมารดาที่ดีได้ ล้มเหลวในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการด้านร่างกายและจิตอารมณ์ของบุตร

ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (postpartum depression)

โรคจิตหลังคลอด (postpartum psychosis)

- 01** พบประมาณ 1-2 รายต่อสตรีหลังคลอด 1,000 ราย
- 02** เริ่มเกิดอาการในระยะ 48-72 ชั่วโมงแรกหลังคลอด ถึงภายใน 1 เดือนแรกหลังคลอด
- 03** ผู้ที่เป็นรุนแรงอาจมีอาการวิกลจริต
- 04** โรคจิตหลังคลอดสามารถรักษาหายขาดได้

อาการ

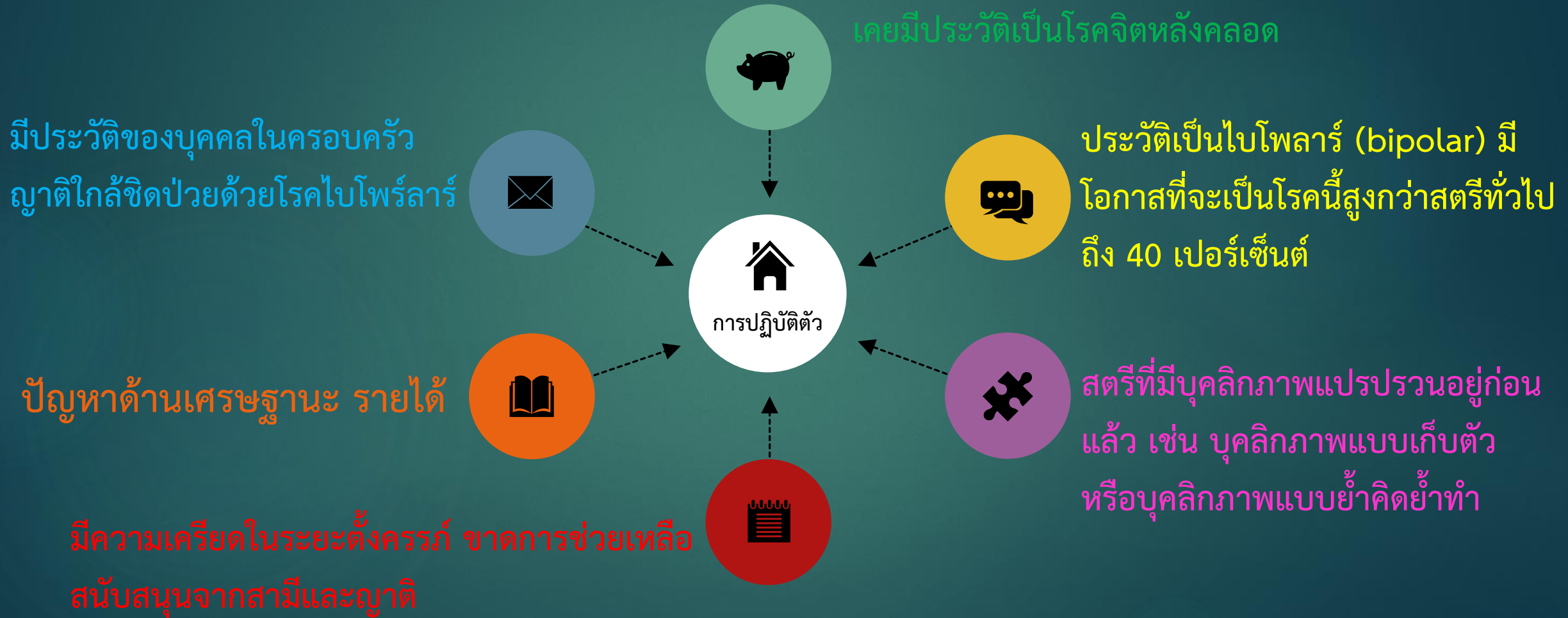
อาการของโรคจิตหลังคลอดที่แตกต่างจากภาวะซึมเศร้าหลังคลอดคือ มีการรับรู้ผิดปกติ หลุดจากโลกของความเป็นจริง บางรายอาจมีอาการหลงผิด (delusion) หรือประสาทหลอน (hallucination) อาการวิกลจริตที่พบมักมีเนื้อหาเกี่ยวกับทารก เช่น เกิดความคิดหลงผิดว่ามีปีศาจร้ายสิงอยู่ในตัวทารก คิดว่าตนกำลังประสบเคราะห์กรรมอย่างรุนแรง มีความคิดว่าควรกำจัดทารกเนื่องจากทารกพิการหรือมีสิ่งชั่วร้ายสิงอยู่บางรายมีความคิดว่าบุตรถูกแย่งชิงไป เสียชีวิตหรือมีรูปร่างผิดปกติ ผู้ป่วยอาจมีอาการหูแว่ว ได้ยินเสียงคนว่ากล่าวตำหนิติเตียน หรือมีเสียงสั่งให้ฆ่าทารก

โรคจิตหลังคลอด (postpartum psychosis)

สาเหตุของการเกิดโรคจิตหลังคลอด

ผลกระทบของโรคจิตหลังคลอด

สูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย

อาจฆ่าบุตร (infanticide) ได้ เนื่องจากมีอาการ
วิกลจริตไปชั่วคราวและไม่สามารถรู้ผิดชอบ
ชั่วดี

รู้สึกห่างเหินต่อบุตร ซึ่งเกิดจากอาการไม่
สบายหรือเนื่องจากถูกแยกออกจากบุตร

ขาดความสนใจทางเพศ

การพยาบาลสตรีและครอบครัวที่มีความผิดปกติด้านจิตใจในระยะหลังคลอด

Insert the Subtitle of Your Presentation

1. การป้องกัน

- ระยะเวลาติดตั้งครรภ์
- ระยะเวลาคลอด
- ระยะเวลาหลังคลอด

Break
Your Presentation

การป้องกันระยะก่อนตั้งครรภ์

1. ควรเตรียมความพร้อมด้วยการเตรียมหญิงตั้งครรภ์เพื่อการคลอด (childbirth)
- 2 อธิบายให้คู่สมรสและครอบครัวเข้าใจ ให้ความอบอุ่นมั่นคงด้านจิตใจซึ่งกันและกัน และให้ความช่วยเหลือเรื่องภาระหน้าที่และด้านเศรษฐกิจ
- 3 การประเมินค้นหาตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ โดยการสังเกต หรือใช้แบบประเมินทุกไตรมาส และแก้ไขปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจทำให้เกิดความผิดปกติด้านจิตใจในระยะหลังคลอด

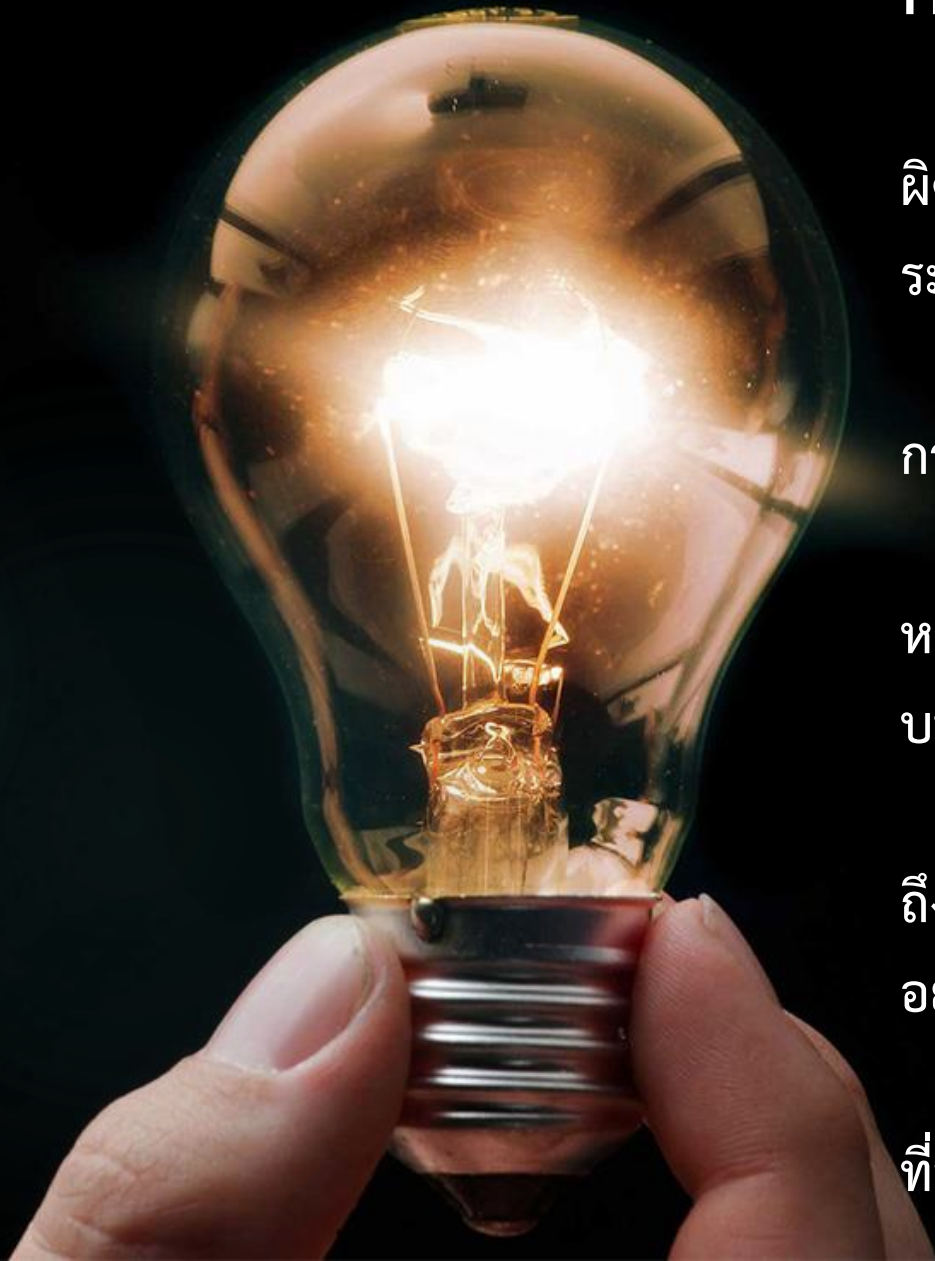

การป้องกันระยะคลอด

ควรดูแลให้ได้รับความสุขสบายทางร่างกาย
ดูแลให้การคลอดดำเนินไปตามปกติ และ
สนับสนุนระดับประคองจิตใจของมารดาไม่ให้มี
ภาวะเครียดจากการคลอด

การป้องกันระยะหลังคลอด

- 1 ประเมินปัจจัยเสี่ยงและสังเกตอาการแสดงของความผิดปกติทางจิตใจ เพื่อให้การรักษาพยาบาลที่เหมาะสมตั้งแต่ในระยะแรก
- 2 เปิดโอกาสให้สตรีได้พูดคุย ระบายความรู้สึกของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้น
- 3 ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในระยะหลังคลอดและการบริหารทารก เพื่อให้มารดาสามารถปรับตัวสู่บทบาทของความเป็นมารดาได้อย่างเหมาะสม
- 4 มีการบันทึกติดตามส่งต่อพฤติกรรม คำพูด ที่อาจบ่งบอกถึงความผิดปกติและรายงานให้แพทย์ทราบเพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง
- 5 ติดตามประเมินอาการของความผิดปกติด้านจิตใจในสตรี ที่มารับการตรวจหลังคลอดทุกราย

การพยาบาลสตรีและครอบครัวที่เป็นโรคจิตหลังคลอด

1. เพื่อให้สตรีหลังคลอดได้รับความสุขสบาย และส่งเสริมให้มีสุขภาพอนามัยดี
2. ให้มารดา สามี และญาติ ได้ทราบถึงการวินิจฉัย และการรักษาของแพทย์ โดยอธิบายให้มารดาและสามีเข้าใจถึงวิธีการรักษาด้วยการช็อคไฟฟ้า
3. ให้มารดาได้รับความปลอดภัยและได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม

Question

Insert the Subtitle of Your Presentation